

Življenje Primoža Trubarja

Trubar se je rodil v Rašici (tudi Raščica, Račca ali Rastčica) pri Velikih Laščah tesarju in mlinarju Mihi, podložniku turjaških grofov, in materi Jeri. Prvi Trobar na Raščici se v urbarju zasledi leta 1482.

Leta 1520 je oče Miha prosil Turjačane za dovoljenje, da se sme sin Primož šolati za duhovski stan. Dvanajst let mu je bilo, ko je šel z doma. Šolal se je eno leto na Reki, nato dve leti v Salzburgu; tam se je moral preživljati s cerkvenim petjem. Več različic govori o razlogih za njegovo selitev iz Salzburga v Trst. V Trstu se je znašel pri škofu Bonomu; pri njem je bil za osebnega služabnika, razen tega pa je pel kot član pevskega zbora v stolnici.

Ko je bil star devetnajst let, mu je Bonomo že dodelil župnijo Loko pri Zidanem mostu (v Loki per Radočaju - v Loki pri Radečah). Trubar jo je kmalu izročil vikarju, sam pa odšel v bogoslovno službo na Dunaj, kjer je ostal dve leti. Leta 1530 ga je škof Bonomo posvetil za duhovnika in ga določil za vikarja v Laškem, kjer je pridigal v duhu Erazma Rotterdamskega in seznanjal ljudi z nauki, ki jih uče evangeliji. Pred jezo faranov, ki so mu grozili, saj so jih njegove pridige v novem duhu vznemirjale, se je umaknil v Ljubljano, kjer je sprejel mesto stolnega pridigarja. V svojih pridigah je Trubar uporabljal svetopisemsko razlago švicarskih reformistov in zwinglijancev Bullingerja in Pellicana, zagovarjal je Lutrovo dogmo. Zaradi njegovih nazorov ga je deželni glavar leta 1540 pregnal in Trubar se je ponovno zatekel v Trst pod okrilje škofa Bonoma, ki mu je dal službo slovenskega pridigarja. Bonomo ga je vnemal za gesla in razmišljanja švicarskega reformatorja Kalvina. Bonomo je kmalu dosegel pri ljubljanskem škofu Kacijanarju, da je Trubarja imenoval za kanonika. V Ljubljano se je vrnil leta 1542.

Pod novim škofom Urbanom Tekstorjem, ki je bil vnet katolik, je Trubar dobil službo vikarja v Šentjerneju na Dolenjskem. Tam naj bi uredil gospodarstvo župnije, dejansko pa so pripravljali teren, da Trubarja zaprejo. To je pravočasno izvedel, se sprva skrnil, nato pa v letu 1548 pobegnil v Nürnberg v Nemčijo.

Na Nemškem je Trubar po posredovanju predikata Vida Dietricha dobil službo drugega pridigarja v Rothenburgu ob Tauberi in se kmalu oženil z Barbaro, hčerjo Matije Sitarja iz Kranja. To je bil čas, ko je Trubar začel snovati in uresničevati zamisli za razvoj slovenske književnosti. Prestopil je k augsburški veroizpovedi in bil pravi protestant. Začel je uresničevati zamisel pridobivanja Slovencev za novo vero s slovensko tiskano besedo. Da bi ustregel praktičnim potrebam, je sestavil najprej katekizem in abecednik. Za osnovo knjižnega jezika je vzel govor svojega rojstnega kraja Raščice (Rašice), torej osrednje slovensko narečje, za katerega je menil, da ga razumejo vsi Slovenci. Kmalu po izidu prve knjige je Trubar dobil župnijo v Kemptenu ob tirolski meji.

Junija 1561 se je odpravil v Ljubljano, kjer so ga veličastno in prisrčno sprejeli. Uredil je slovensko protestantsko cerkev in dosegel, da so po pomembnih krajih na Slovenskem nastavili pridigarje. Žal je kmalu prišel v spor s Klombnerjem, ker je hotel dati v tisk zbirko protestantskih cerkvenih pesmi dvomljive kakovosti.

Po dveh mesecih bivanja v Ljubljani se je vrnil v Urach. Tam je Trubar neumorno delal naprej.

Naslednje leto, spet v juniju 1562, se je Trubar vrnil kot superintendent v Ljubljano. Močno je bil zaposlen, vendar je še nadalje pisal nemška posvetila za hrvatske knjige, ki so jih izdajali v Ugnadovem zavodu. Sestavil in izdal je *Cerkveno ordningo* (1564), to je cerkveni red za slovensko cerkev. S tem redom je posegel v pravice deželnega kneza, ki je dal knjigo

zapleniti, Trubarja pa izgnati.

Po vrnitvi v Nemčijo je Trubar bival nekaj mesecev v Lauffenu ob Neckarju, nato se je za stalno naselil v Derendingenu, kjer je bil župnik do smrti.

Trubar je umrl v starosti osemisedemdeset let v Derendingenu, kjer je tudi pokopan.